

Notat (nr. 2) til statsrevisorerne
om
den fortsatte udvikling i sagen om tilskud til frie skoler
(beretning nr. 7/99)

1. I mit notat til statsrevisorerne af 4. februar 2002, jf. Endelig betænkning for finansåret 2000, s. 73, lovede jeg at vende tilbage til spørgsmålet om Undervisningsministeriets gennemgang af regnskaber fra de frie skoler. Ved behandlingen af notatet tilkendegav statsrevisorerne, at de ville følge udviklingen i Undervisningsministeriets tilsynsvirksomhed, herunder anvendelsen af stedlige besøg som led i tilsynet med de frie skoler.

Jeg har nedenfor først redegjort for den seneste udvikling i Undervisningsministeriets regnskabs gennemgang. Dernæst omtales ministeriets tilsynsprojekt og anvendelse af tilsynsbesøg.

Undervisningsministeriets opfølgning af de frie skolars årsregnskab

2. Som omtalt i mit foregående notat valgte Undervisningsministeriet som noget nyt at gennemgå de frie skolars regnskaber for 2000 i en prioriteret rækkefølge. Ministeriet gennemgik således først regnskaber med forbehold eller væsentlige supplerende oplysninger i revisionspåtegningen samt regnskaber for skoler med økonomiske vanskeligheder.

For hele regnskabs gennemgangen var det ministeriets mål, at samtlige regnskaber skulle være gennemgået en måned før skolernes frist for indsendelse af regnskabet for næste år.

De frie grundskoler skulle indsende næste års regnskab senest den 1. maj 2002. Undervisningsministeriet har oplyst, at alle regnskaber for 2001 for disse skoler først var gennemgået den 7. maj 2002.

De frie efterskoler og folkehøjskoler skulle indsende næste års regnskab senest 1. juni 2002. Undervisningsministeriet har oplyst, at alle regnskaber for 2001 for disse skoler var gennemgået den 1. juni 2002.

Ifølge Undervisningsministeriet foreligger der ikke en opgørelse af, hvor mange regnskaber der var gennemgået en måned før fristen for indsendelse af næste års regnskab.

Jeg finder det tilfredsstillende, at ministeriet nu gennemgår skolernes regnskaber efter en forudgående vurdering af risiko og væsentlighed, og jeg konstaterer, at ministeriets gennemgang af de frie skolars regnskaber for 2000 samlet set er blevet mere rettidig. Jeg finder det imidlertid ikke helt tilfredsstillende, at ministeriets gennemgang i enkelte tilfælde blev afsluttet så sent, at visse skoler vanskeligt kunne nå at tage højde for ministeriets eventuelle bemærkninger i regnskabet for det følgende år.

Undervisningsministeriets tilsyn med de frie skoler

3. Som nævnt i mit notat af 4. februar 2002, pkt. 14, iværksatte ministeriet medio 1999 et tilsynsprojekt for at analysere ministeriets samlede tilsynsopgaver. Ministeriet ønskede herved at revurdere og kvalitetsudvikle tilsynet. Ministeriet formulerede i januar 2000 en overordnet tilsynspolitik som grundlag for tilsynsprojektet. De væsentlige elementer i tilsynspolitikken er ifølge ministeriet en øget helheds- og udviklingsorientering med klare principper og ensartede metoder, hvor prioriteringen af ressourcerne til den konkrete tilsynsindsats sker ud fra væsentlighed og risiko.

Undervisningsministeriet har oplyst, at arbejdet i alle delprojekter blev afsluttet i sommeren 2002, og en afsluttende rapport om ministeriets tilsynsprojekt forventes at foreligge ultimo november 2002. Ifølge ministeriet er der således fastlagt principper for tilsynet, mens en række instrumenter til at understøtte et ændret tilsyn nu er ved at blive udarbejdet. Undervisningsministeriet arbejder aktuelt på en edb-løsning, der understøtter en systematisk deling af informationer om institutioner i ministeriet.

Tilsynsprojektet skal øge sikkerheden i det basale regelorienterede tilsyn og samtidig vægte et analytisk og udviklingsorienteret tilsyn højere.

I det basale tilsyn arbejdes der ifølge ministeriet på en mere klar rapportering fra skolernes revisorer ved brug af checklister.

Som led i opprioriteringen af det analytiske og udviklingsorienterede tilsyn vil ministeriet efter en turnusordning udarbejde tilsynsberetninger for de enkelte skoleområder. Ministeriet har udarbejdet en tilsynsberetning for folkehøjskoler i maj 2001. Tilsynsberetningen omfatter en status for tilsynsindsatsen samt problemer på området og på denne baggrund en plan for det kommende tilsyn på området. Tilsvarende tilsynsberetninger forventes udarbejdet for henholdsvis de frie grundskoler og de frie efterskoler i sidste halvdel af 2002. Endelig vil ministeriet fortsat udarbejde et samlet regnskab for hver af skolesektorerne med henblik på at følge den økonomiske udvikling ved skolerne.

4. Undervisningsministeriet har oplyst, at ministeriet fortsat forventer, at de frie skoler i 2003 kan indrapportere regnskabsoplysninger til ministeriet i elektronisk form. Ministeriet planlægger at anvende de indrapporterede regnskabstal til udsøgning af regnskaber til den prioriterede gennemgang samt til udarbejdelse af sektorregnskaber. Ministeriet påtænker desuden at lade visse oplysninger fra revisor indrapportere elektronisk.

Hertil skal jeg bemærke, at beretningen påviste en uensartet regnskabsaflæggelse fra de frie skoler. Jeg går ud fra, at ministeriet ved overgangen til elektronisk indrapportering sikrer, at de indrapporterede regnskabstal bliver ensartede og i overensstemmelse med regnskabsmodellen for de enkelte skoleformer, så oplysningerne kan anvendes umiddelbart af ministeriet i tilsynet med den enkelte skole samt ved vurdering af økonomien ved hver af skolesektorerne.

Særligt om tilsynsbesøg

5. Som led i tilsynet med skolerne har ministeriet siden efteråret 1997 haft en rutinemæssig ordning for tilsynsbesøg ved efterskoler og folkehøjskoler. Det har hidtil været Undervisningsministeriets mål hvert år at besøge 10 % af disse skoler.

Ministeriet har i praksis gradvis reduceret hyppigheden af disse besøg. Mens ministeriet i 1998 aflagde ministeriet besøg ved ca. 7 % af alle kostskoler, havde mini-

steriet i 2001 aflagt tilsynsbesøg ved knap 1 % af efterskolerne og godt 2 % af folkehøjskolerne.

Jeg konstaterer, at der som led i ministeriets tilsynsprojekt indgår overvejelser om at målrette udvælgelsen af skoler til besøg på grundlag af fundne problemer i hver af skolesektorerne og i situationer, hvor det vurderes muligt, at anvende andre mindre ressourcekrævende arbejdsmetoder end tilsynsbesøg.

Grundskoler

6. Ved de frie grundskoler har Undervisningsministeriet ikke fundet det hensigtsmæssigt at etablere en tilsvarende ordning med rutinemæssige besøg. Ministeriet har dog oplyst, at det som hidtil vil forekomme, at ministeriet aflægger besøg ved en fri grundskole, hvis der er særlige grunde hertil.

Som nævnt i mit foregående notat, pkt. 12, har Undervisningsministeriet i stedet taget skridt til at styrke det forældrevalgte eksterne tilsyn med undervisningen ved de frie grundskoler. Ministeriet udsendte i juli 2001 en vejledning om udførelsen af dette tilsyn. Som opfølgning heraf iværksatte ministeriet i efteråret 2001 en kortlægning af, hvordan tilsynet med de frie grundskolers undervisning i dansk, matematik og engelsk i praksis blev gennemført og rapporteret til forældrene. Ministeriets undersøgelse viste, som det også blev påvist i beretningen, at intensiteten af tilsynet ved skolerne varierede. Ifølge ministeriets undersøgelse var tilsynsindsatsen i mange tilfælde stærkt begrænset, og knap 20 % af de tilsynsførende overværede slet ikke undervisningen som led i tilsynet.

Lov om friskoler og private grundskoler blev ændret i juni 2002 bl.a. for at styrke tilsynet. Ved ændringen blev der fastsat krav om, at det forældrevalgte tilsyn skal omfatte mindst et årligt besøg på skolen, og at undervisningen skal overværes mindst en skoledag. Der blev desuden fastsat krav om, at den tilsynsførende skal afgive en skriftlig rapport og erklæring om tilsynet, der udleveres til forældrekredsen, samt offentliggøres på skolens hjemmeside, hvis en sådan haves. Undervisningsministeriet har oplyst, at ministeriet stikprøvevis vil udtage et antal tilsynsrapporter fra alle skoler til gennemsyn og opsummere sine indtryk i et notat. Her vil ministeriet vurdere, hvorvidt der er behov for, at undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om formen for rapportering fra den tilsynsførende ved de frie grundskoler.

Jeg konstaterer, at kravene til det forældrevalgte tilsyn er blevet præciseret. Som anbefalet i beretningen har ministeren nu i lovgrundlaget fået hjemmel til at fastsætte bestemmelser om dokumentation af resultaterne af det forældrevalgte tilsyn. Jeg finder det væsentligt, at der hermed er etableret et grundlag for at ministeriet kan vurdere, om det forældrevalgte tilsyn fungerer tilfredsstillende.

7. Rigsrevisionen vil følge ændringerne i Undervisningsministeriets tilsynsvirksomhed som led i tilskudsrevisionen. Jeg betragter derfor beretningssagen for afsluttet.

Henrik Otbo